

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

SZERKESZTŐI SZÁLLÁS:
Piacztor 452 szám alatt.

Megjelen a lap hetenkint négyszer u. m. vasárnap, kedden, csütörtökön és szombaton.
{ Ara évnegyedre 3 ft. o. é. Hirdetési ár: négyhasábos sorért először 7 kr., másodszor 6 kr., harmadszor 5 kr. Hirdetés után 30 kr. helyegj. Előfizetés s hirdetés a kiadó-hivatalnál kezeltetik. }

KIADÓ-HIVATAL:
Középutca, STEIN J. könyvkereskedése.

Kolozsvár, junius 11-jén 1862.

(I. C.) Előbbi cikkekben ki volt már mutatva e lapban, hogy az arad-szebeni vasut, ugy a világ-kereskedelmi közlekedésre nézve célszerűtlen, mint az országos érdekekre nézve káros lenne.

Még arról kell néhány szót szólnunk, hogy mit nyerne Erdély s vajon vesztené-e valamit Nagy-Szeben, ha a vaspálya Kolozsváron át Brassónak vezetettnek?

Hogy a Királyhágón innen iparunk nagyon fejletlen állapotban van, ez kétségtelen, annak lendületet csak egy vaspálya nyújthat; de ha ez a déli határszéleknél vezetetik, akkor iparunk ismét nem fejlődhetik, mert a szállítási költség a vaspályáig már itthon elnyeli a hasznát.

A Királyhágón innen következő iparágak és gyárak állhatnak elő, u. m. 1) famű-gyárak; 2) gépgyárak; 3) posztógyárak; 4) vegytani gyárak; 5) czukorgyárak; 6) óragyárak; 7) aranymű-gyárak; 8) nürnbergi készítmények gyára; 9) vasgyárak; 10) gyertya- és zsirgyárak; 11) ólom- és rézműgyárak; 12) börgyárak; 13) olajgyárak; 14) üveg- és cserépműgyárak stb.

Ezen iparágak közül némelyek már műveltettek, de a versenyt csak bajosan vagy éppen nem állják ki a külfölddel, mivel ez részint több közlekedési eszközzel rendelkezhetik, részint gépekkel dolgoztat vagy jólbetanult munkaerőt alkalmazhat. Azonban a külföldieknek, sőt a lajthántúli gyáraknak is nagyobb tőkepénzerők állanak rendelkezésükre, mint nekünk, a kik e tekintetben semmivel se birunk. Ennek a következtetése aztán, hogy nálunk iparágak nem fejlődhetnek, s a fenállók is csak éppen hogy napról napra tengődnek.

Általán elismert tény, hogy erőteljes ipar fejlesztéséhez főleg a következők szükségeltetnek:

- a) a nyers anyag olcsó beszerezhetése;
- b) olcsó pénz;
- c) olcsó munkaerő;
- d) olcsó szállítási mód;
- e) a külföld ösztönző versenye;
- f) csekély ki- és beviteli vám (szabad kereskedés);
- g) lehetősége annak, hogy a gyártmány gyorsan értékesíthessék.

Mindezek közül, az olcsó nyers anyagot kivéve, egyikkel se birunk, hogy valamely iparágat sikerrel mivelhessünk. Egyedül a vaspálya és a fiókhitelbankok eszközölhetnék iparunk és mezeti gazdaságunk szerencsésebb fejlődését.

Tudva van, hogy az agió és a bankhitel több bécsi házat dúsgazdaggá tett, s hogy ezen uraknak éppen nincs érdekükben, hogy a provinciaális kereskedés országos bankok által fölsegíttessék. Már pedig a józan kereskedelmi politika szerint a (közlekedési, pénz stb. forrásokat mindenféle meg kell nyitni; mert csak igen is igaz, hogy ha minden kincs, minden de minden egy központon vagy annak szűk körében halmozatik össze, a távolabb fekvő részek erejét annál inkább ki kell szivattyuzni, mert minden pénz kimegy az ipartermekéért, s egy krajczár se jó be, mivel saját terménykereskedelmünk is csak passzív, miután alig fedezi a külföldi ipartól vett szükségleteinket.

Egy vaspálya mindezen nagymértékben szerencsés változtatást idézne elő.

A fenemlített iparágak a Királyhágón innen gyorsan kifejlődnének, mert a gyártmányok szerencsés eladására egy nagy piac nyílnék, egész kelet. A Királyhágón inneni országrész egy nagy iparterületté válhatnék, mihez a legfőbb feltétel csak azért nincs meg, mivel számára nem akarnak olcsó pénzforrást nyitni meg.

És itt beszéljünk valamit egy kérdésről, melyet egyebütt is élénken tárgyalunk.

A porosz-francia kereskedelmi szerződés nyilván felhagy a védvámrendszerrel.

Tudva levő dolog, hogy ezen vámot a vásárló közönség fizeti azon gyárak érdekében, melyek a külföld versenyzésétől tartanak, s az ausztriai védvám sajnos következtetése elég világosan mutatkoznak már is a londoni kiállításon.

A szabad kereskedés lehetővé teszi, hogy nyers termékek, valamint iparcikkék egyfelől a lehető legolcsóbban eladathassanak, másfelől lehető legolcsóbban bevásároltathassanak. Miután azonban Ausztriában a nyugati iparterület nagyon is ragaszkodik a védvám elméletéhez, ennek hátránya is Magyarországra — a Királyhágón innen és túl — hárul, mert éppen ezen országnak van legnagyobb szüksége a szabad kereskedésre nyersterményeinek (a vasat talán kivéve) kedvezőbb módon értékesíthetése végett, ugy szintén a legolcsóbb közlekedésre — a mi elég ok nyugatra nézve, hogy jólétiünk ezen forrásait bedugja; mert a vasutal rendre a hiányzó pénzforrások is elszivárognának hozzánk. A nagyobb közlekedés a helyi fogyasztást, s így a mezeti gazdaságot szintén emelendi, a fényűzés növekedik, s a hazai ipartermékek benn a hazában kelendőséget nyerhetnek.

A ki ismeri azon élénk forgalmat, mely mindenütt támad, a hol jelentékeny közlekedés fejlődik ki, az fel fogja fogni, mily nagy előnyökben részesíthet egy országot a vaspálya.

A mi magát a kereskedelmet illeti, ez a legjobb cultivator, közelebb érintkezésbe hozza a népeket, a magasabb cultura fokaira segít fel, magas erkölcsi jelentősége van, s éppen a mi, sokféle nemzetiségekből álló, szegény népünk azáltal a mivelődés útján előbb vezetethetik, s bizony-bizony kár lenne ha valaki az ipar és kereskedelem fontosságát megvetni akarná, hiszen azt megölni annyi, mint egy népet nemcsak anyagilag, hanem erkölcsiileg is tönkretenni. Ha talán korunk a materialismus korának is nevezhető, de ne feledje senki, hogy a kereskedelem a magasabb erkölcsi képződésnek lényeges tényezője, mert semmi se teszi közössé és szilárdítja inkább a jogérzetet és erkölcsiséget, mint a kereskedelmi közlekedés.

Azon roppant kincs, mely a Királyhágón inneni országrész kebelében rejlik, mindenki előtt ismeretes, de e roppant kincshalmaz holt kincs gyanánt van alázárva; ez országrész a fentelősorolt gyárakat képes lenne kimeríthetetlen mennyiségű nyers anyaggal látni el. A böles állampolitika feladata lenne, mindezt hasznosítani, mert a hol egészséges iparélet ébreszthető, ott fel kell azt ébreszteni.

Az országos vaspályát épp azért vezetik a leg-gazdagabb vidékeken, hogy államásról államásra források nyíljanak, s ha valamely figyelemreméltó pont félreesik, azt szárnyvonallal kell összeköttetésbe hozni vasutálózzattal.

Szebent épp oly kevésbé szabad vaspálya nélkül hagyni, mint Kolozsvárt, de ha a birodalomban van egy hely, mely alkalmas, hogy a kereskedés emporiumává legyen, az bizonyára az előrehaladó Brassó! Valóságos bűn volna e várost mellőzni, s borzasztó hiba lenne az ország nagy belső részét elzárni, a kereskedelem ezen kiinduló pontjától; már pedig ez tényleg megtörténne, ha a vaspálya Aradról Szebennek, s innen Brassónak vagy mindjárt a verestoronnyi szoroson kivezetettnek.

Lássuk már mit vesztené Szeben, ha a vaspálya az ország kebelén át vezetettnek?

Ugy az aradi, mint a nagyváradi vonallal Szeben megkapja pályaudvarát, mely a helyi érdekek felvirágzását lehetővé teszi.

Az arad-szebeni vonallal ez utóbbi város a helyi és külföldi transito-kereskedésből semmi hasznát nem vonhatna; mert a portékák és termények a nyugati részekből Szász-Sebes és Fehérvárra szállíthatnának. Az északi közbelső részek helyi kereskedése, mint eddig Nagyváradnak, s a déli Brassónak irányulna, és ez a szeben-verestoronnyi vonalnak nem sok hasznát vehetné, mert az árucikk csaknem mehet visszafelé, mikor minden mérőföld készpénzbe (kárba) kerül.

Bizonyos, hogy a szeben-verestoronnyi vonal se a hazai, se a világkereskedelmre nézve nem háládatos, de igen is hasznos a Kreditanstalt vasgyárai nézve, míg a tiszai vaspályára nézve viszont csak kedvezőtlen hatás lenne; ellenben az tagadhatlan, hogy a krakkó-, kassa-váradi vaspálya megnyitásával

a tiszai vaspálya sokat nyer, de a Kreditanstalt vasgyárával?...

A szeben-verestoronnyi, valamint a szeben-brassói vonal az egész belső, hazai közlekedést megöli; mi ezélja van tehát e vonaloknak, s a legkedvezőbb esetben is az egész déli vonalnak?

Szeben a verestoronnyi vonallal semmit se nyer, a mit az országos pálya ne nyújthatna, minők: a helyi forgalom lendítése, jelentékenyebb helyi ipar fejlesztése, a mezeti gazdaság emelése a pálya közelében, a közlekedés könnyítése mindenfelé.

Minthogy pedig mindezen föltételeknek az országos vaspálya (Várad-, Kolozsvár-Brassó) megfelel, s a szebenieknek az még se tetszik, ennek valami mélyebben rejlő oka kell hogy legyen.

A királyhagóntúli magyarországi lendületnek indult ipar többé nem hagyja magát agyonütni, roppant gyorsasággal fejlődik. A nagy közlekedési vonal Krakkó, Kassa, Várad és Brassó felé épp azon jelentőséggel bír éjszaknyugatilag, mint a déli vaspálya Budától Triesztnek, s még inkább Fiuménak irányozva. Mindkettő a világpiacra vezeti a magyar terményterület kincseit, melyek eddig el voltak zárva Európától.

A buda-trieszti vaspálya által (melyet mint keleti vaspályát a bécsi bankárok cselszövénye folytán a külföldnek kellet eladni) Magyarország már tényleg meg van nyitva egy irányban; a krakkó-, kassa-nagyváradi vonal által az éjszaknyugati világkereskedelemnek is megnyitatták.

Ha tehát a tiszai vaspályának (mely talán éppen nem nemzeti, hanem a Kreditanstalt tulajdona) az a feladata, hogy a magyar termények gazdag forrását éjszaknyugati irányban megnyissa, másfelől csak nem lehet feladata, hogy a szebeni vaspálya által délkeleten egy nagy magyar területet kereskedelem-politikai tekintetben megöljön?

De miután a tiszai vaspályatársulat még egy általában nem tesz lépéseket, hogy a kassa-krakkói vaspálya vonalt azáltal létesítse, ha azt minél rövidebb uton elérni törekszik, s másfelől a Kreditanstalt egy vasgyára iránti kedvezésből inkább Aradon át Szebennek törekszik; mind ebből csak az a tanúság, hogy a nyugati kereskedelmi és ipar területet, az egész magyar termelés s a fejlődő magyar ipar közlekedési ereit, legalább ez irányban, lekötöni, megszakasztani akarják, s hogy Szeben csak ama bécsi helyi érdekek előőrse, melynek igényeit kielégítik, mivel épp ezáltal a magyar kereskedelem fejlődése kézzel foghatólag akadályoztatik.

Az arad-szebeni vonal délkeleten éppen az, a mi az oly roppant költségbe került semmeringi vasut volt a buda-trieszti vaspálya létrejöttéig, egy ut t. i. a mely azért építettik, hogy a magyar kereskedelem felvirágzása megakadályoztassék.

Ha egyfelől Budáról az Adriáig, s másfelől Hamburg és Stettintől a feketetengerig Magyarországon át a közlekedés a legrövidebb uton hozatik létre, akárki könnyen kitalálhatja: van-e Magyarországnak a Királyhágón innen és túl jövője vagy nincs?

Szeben a keleti vidékre nézve az, kell hogy legyen, a mi Trieszt a nyugatra nézve. Az osztrák kereskedelem ezen új keleti kiindulási pontjával (új keleti Trieszt) tehát épp az lenne elérve, a mit oly sokáig czéloztak a semmeringi vaspályával. Ez megbiusult, s miután évtizedeken át a magyar kereskedelem mély tördöfések fogának adatni, végre a nagyváradi-, kolozsvár-brassói vaspálya mégis csak létesülne, s a szebeni akkor megbuknék, mert épp oly elvett iránynak bizonyulna be, mint a semmeringi!

Ha az ember a szebeniek politikai és kereskedelem-politikai törekvéseit kissé közelebről vizsgálja, a fenebbi állítások még inkább igazoltaknak tűnnek fel.

De miután Szeben mit se vesz az országos vaspálya által, miért ne építsük ezt. Mi elismerjük, hogy Szeben, mint a Királyhágón innen 3-ik rangú és jelentőségű város, igényt tarthat arra, hogy ki ne zárassék a közlekedési vonalból, sőt miután az országot átmetsző vonalon kívül esik, a nagyváradi-

kolozsvár-, brassó-bodzai társulatnak kötelessége azt szárnyvonallal összeköttetésbe hozni.

A szebeni ipartermékek s kereskedelem épp úgy utat találnak egy szárnyvonal, mint a fővonal által.

De a szebeni vaspálya alapítói nem egyebet, hanem azt akarják, hogy a nyugati (Lajthán-tuli) industrialis terület érdekében, az oly fontos egyenes összeköttetés Hamburg, Várad, Galacz közt megakadályoztassék, mi által az egész belső forgalom semmivé lenne téve, s mind erre az ürügyre, hogy az arad-szolnoki rozsol jövedelmező vonalért kárpót-lás kell, s a Kreditanstalt vasgyárával fiascot csinált stb. *)

D.-Szent-Márton, jun. 4. 1862.

Május 31-én az egész megyében, a legnagyobb ellen-örködés mellett történvén meg a megyei bizottmány újszerű megválasztása, kitűnt, hogy a magyarok részéről 35, a románoké 18 bizottmányi tag választott meg, összesen 53. A szászok részéről egy sem kapott szózatot.

Junius 3-kán kormányzó ő nmlga Balázsfalváról jöve, megérkezett D.-Sz. Mártonba, kísértetvén a főispáni helyet-tes ur által, a ki Balázsfalvát ment ő nmlga elébe, és a megyei tisztség részéről Szilágyi Lajos főbíró által követ-kező beszéddel fogadtattott:

Nagy mlgu főkörmányszéki elnök ur!

„Nmlgod ezen körutja azon reménnyel tölti el keble-inket, hogy nmlgod ez alkalommal a nép bangulatáról meg-győződven, erre hivatott magas állásánál fogva arra fog működni, hogy e nyomasztó ideiglenesség meg-szűntetvén, és az annyira óhajtott kibékülés létrejövén, e haza dicő és nagy, s annak polgárai megelégedeték és boldogok legyenek: azért szívemből kívánom, hogy nmlgod éljen!”

„Ő nmlga válaszolta: „Igyekezni fogok ezen czélt el-érni, de azt csak úgy érhetem el, ha önök is közremű-ködnek.”

Másnap megvizsgálván ő nmlga a közigazgatási és törvénykezési irodákat, megelégedését nyilatkoztatta az eddigi eljárás felett.

Ebédre a kormányzó ur ő nmlga nevében a tisztikar meglevén hiva, először főispáni helyettes ur emelt poharat ő Felségeért, a ki az october 20-i diploma alapján a nem-zetek egyenjoguságát léptette életbe; aztán ideiglenes fő-jegyző a kormányzóra következő tartalmu pohárköszöntést mondott: „Szabadságot veszek magamnak, mint e nemes vármegye ideiglenesen beállított főjegyzője, ősi szokás szer-int tisztársaim nevében nmlgodat, mint bérczes hazánk kormányzóját, e nemes vármegye kebelében felköszönhetni.

Az állás, melyre nmlgodat a királyi kegyelem hívta meg, elismerjük, fontos, ámde nmlgod eddig tanúsított bőbes és tapintattaljes kormányzása feljogosít minket reményleni, hogy nmlgod magas hivatását a haza és kormány érdeké-ben fogja betölteni. Ez az, a mit nmlgodtól jelenben min-den hazafi vár, és remél. Ez azon czél, melynek elérésére nmlgodnak erőt kívánunk. Az Isten nmlgodat éltesse!”

Ezután ő nmlga ivott a vármegye tisztikarért, és ebéd után 3 órákor utját tovább folytatta Medgyes felé, kísértetvén a főispáni helyettes ur és több megyei tisztvi-selők által.

r. l.

Losád, május 29. 1862.

Május 25-én Losádon orgonaszenteselési ünnepély volt. Losád fekszik Hunyad megyében, szomszédosságban a híressé lett Piskinek, lakosai reformált hitű, székely eredetű magya-rok, 1765-ig nemesek voltak, a székely katonaság felállításá-kor lovas katonákká tettek, az elsőt 1791-ig, a mikor a kolozsvári orsz. gyűlés közben járására a fegyver alól fel-mentettek, nemesi jogaikba vissza tettek, a Báthori Kristóftól 1581-ben kapott adomány levél ereje által békonyítván nemességüket.

Losád annyi balszerencse, török, tatárdulás, nemzeti és vallási villongások között, környezetve mind oláh helység-ektől hitét, nemzetiségét a mainap hiven megőrzötte ere-dektől épseben, holott a többi hunyadmegyei magyar hely-ségek mind eloláhosodtak és naponta oláhosodnak. — Losád a legnépesebb egyházak közé tartozik, de még is maga ere-jén orgonát nem állíthatván szegénysége mián, felszólították a jó szomszédokat adakozására, a kik oda segíték az ügyet, hogy Losádnak orgonája lett, és azt maj. 25-én felszentelhe-tük. A különben elégnagy templom tömve volt hallgatókkal. Tiszteletes esperes Jakab Beniamin egy buzgó könyörgést mondván az egek urához, helybeli pap Bankó György állott a szószékbe és egy alkalomszerű beszédet tartott, a kit kö-vetett az algyógyi pap Dáné Mózes, tudományos szónoklatá-val bebizonyítá, hogy a zene szükséges az isteni tiszteletbe-z és hogy az orgona a templom ékesége. Közbe, közbe a szászvárosi iskola énektára jól sikerült énekeit hallgatók. Köszönet érette Pap Ádám urnak, a ki fáradságot félretéve, mindent elkövetett, hogy a szászvárosi iskolának is dalárdája legyen; köszönet azon jó szomszéd uraknak is, kik becses megjelenésükkel az ünnepélyt díszesíték. A templomból ki-jöven régi jó magyar szokásként nagy ebéd, nagy áldomá-sok fejezték be az ünnepélyt.

Zudor Sándor.

Bő, árvidéke, N.-Somkut, maj. 19. 1862.

Tisztelt szerkesztő ur! Folytatom a maj. 15-én tartott ügylési tudósítást, nevezetesen küldöm a feliratot, mely tegnap utnak indult. A felirat így hangzik:

Cs. kir. apostoli Felség!

Az 1860-ik évi oct. 20-án kiadott legkegyelmesebb oklevél által Felséged uralkodása alatt eddig tartott rend-szer meglevén szűntetve, a megyei bizottmányok életbelép-

tettek, s Felséged legmagasabb engedélye által mindenütt működésüket megkezdették.

Felséged azonban a közbeeső félreértések és kellemet-len nyilatkozatok folytán a megyei bizottmányokat mult év nov. 5-én kiadott legfelsőbb rendelete által eloszlatni, és a mostani provisoriumot életbeléptetni méltóztatott.

Az általánosságban kiadott ezen rendszabály vidéktinkre is kiterjesztett a nélkül, hogy e vidék bizottmánya ala-kulása óta, belátásunk s felfogásunk szerint, oly végzést hozott volna, mely a felosztás szigorát alkalmazásba venni elegendő okot szolgáltatott volna.

Megengedett azonban e vidék érzelmeit hiven tolmá-csolt főkapitány kérelme folytán, miszerint a nov. 5-diki rendelet folytán is e vidék bizottmányi ülést tarthasson, mely bizottmányi ülés mult év dec. 19-én meg is tartatott, s az akkor hozott végzés a nm. magyar kir. udvari főkanzellá-riához, egy cs. kir. apost. Felségedhez intézett legalázato-sabb fölirattal fel is terjesztették; de a hozott végzés, külö-nösen a felirat a nmlgu m. kir. udvari kancellária folyó év jan. 22-én 1031 sz. és bűjtöl hó 8-án 2316 számú leiratai folytán a nov. 5-én kelt legmagasabb rendelkezéssel és ki-veteles állapottal össze nem egyeztetetőknek nyilatkoztatván, habár a cs. k. apostoli Felséged iránt tartozó készségét a megye bebizonyítani kész, habár a dec. 19-iki bizottmányi gyűlésben folhozott indokolások, csak is a legfelsőbb res-criptumokból voltak merítve; habár végre az akkor hozott végzésnek a megye gyakorlatilag az által adott magyarázatot, hogy az addig kiadott rendeletek pontosan teljesítettek: mindazonáltal miután a körülményekhez alkalmaztatott ha-tározat kimondása kívántatik, nem késik a megye bizott-mánya legalázatosabban kinyilatkoztatni, miszerint cs. kir. apostoli Felséged által az 1860-ik év oct. 20-án kiadott leg-kegyelmesebb oklevél alapján Felséged legmagasabb paran-csait a mai nap hozott és alább megértetett bizottmányi végzés értelmében teljesíteni kész.

Felség! mi átvagyunk hatva, Felséged atyai szívéből származott ama többször is ismételt legkegyelmesebb nyil-vánítás által, miszerint az ország alkotmányát és jogait, valamint törvényhatósági intézvényeit jövedőben egész ép-ségükben és sértetlenül fenntartani akarja és fogja; tudjuk azt is, mikép hű alattvalói iránt viseltető legjobb atyai gon-doskodása elibe oly akadályok gördítettek, melyek elhárí-tása időt igényel; ismerjük azon hatáskört, melyen belül a megyék öntégeiket végezhetik, annál fogva a bizottmányi határozatnak alattvalói bódolattal való felterjesztése mellett eszedünk, méltóztatassék legkegyelmesebben megengedni, hogy a bizottmányi üléseket, mint a megyék autonómiajána-k nélkülözhetetlen kelleit, melyek az oct. 20-iki diplo-ma alapján ismét életbeléptettek ezentul is, nem csak hogy mi megtarthassuk, hanem a többi megyéknek is megtarthatása megengedessék; hogy ezáltal közösen működve, alkotmá-nyosságunk templomát a haza javára és Felséged dicsőíté-sére felépíthessük. Lévéen Felségednek alattvalói bódolattal Kővárvidéke bizottmánya.

A nagy-czenki uradalomból, jun. 4. 1862.

Ezen uradalom a halhatatlan gr. Széchenyi István nagy gondnal, szorgalommal és értelmiséggel fölruházott gazda-sága; e hely az, hol a földbirtok megmutatja az embernek azt, hogy célszerűt elrendezés és kezelés által mivé teheti egy gazda birtokát. Tudta ezt a nagy hazafi, s meg akarta mutatni a nemzetnek, hogy tanulás, igyekezet s szorgalom a nemzet jövője s boldogsága!!!

Jöjjen e helyre bár ki, az bizonyára el fogja ismerni, leborulva itt Czenken a nagy ember sírjánál, hogy a ma-gyar nemzet között nem volt oly hazafi, mint gr. Széchenyi István, ki oly nagyszerű közintézetek alapítása mellett föld-birtokát is így jövedelmező állapotba emelni tudta volna. Ez okból én is, mint erdélyi hazafi, kit gazdasági szenvedélyem vezetett e szent helyre, hol gr. Széchenyi István holt tete-mei nyugsznak, innen e helyről tisztelt hazafi társaimmal megelékezés gyanánt közlöm e néhány sorokat n. m.

C z e n k egy szép rendezett gazdaság, a hová je-lenleg Magyarországból számos fiatal ember zárándokol gaz-dasági ismereteket szerezni. Itt Czenken van egy nagyszerű czukorgyár, a miért valamint az uradalom, úgy az egész vidék czukor-répa termesztéssel foglalkozdik; s mert? mert ezáltal a földből a legnagyobb jövedelem eszközölhető, úgy hogy itt egy hold föld béhoz a czukor-répa termes-tése által 50–60 pforint tisztá jövedelmet, s még többet is. Másodszor van itt nagyszerű selyemtenyészés, azonkívül e gazdaságnál majd nem minden külön gazdasági eszközök fellelhetők, s Czenken is készülnek. Itt lakik a nevezetes Mészáros, a ki már ekéje által 7 érdemjelt nyert, e közt angol s francia érdemjeleket. Itt él a híres gépész Bakos; ez az ember nevezetes cséplő-vetőgépeiről, lókapáról és a Houvardféle angol ekéről. Láthatók itt amazokon kívül szénagyűjtő gépei, czukor kapáló, négy soros lengő ekék, és más célszerű eszközök.

Nagy-Czenk mellett van a hercegi Eszterházi keresz-turi uradalma, ez uradalom vetékedik a czenkivel. A ke-reszturi uradalmat haszonbérben bírja a híres angol gazda Schmalbon, ki oly híres gazda, milyen még Magyarorszá-gban nem volt külföldi; ez angol gazda maga vezető gaz-daságát, csak is egy segéddel.

A kereszturi uradalom is nagyban termeszti a czukor-répat a czenki czukorgyárba, és most mind a gazdasági, mind gyári eszközei ezen gazdaságnak is Czenken készül-nek, a magyar gépész Bakos Ferdinánd műhelyében.

Harmadszor Nagy-Czenken a nagy gazdaság mellett van még egy nagyszerű selyemgyár, ahol megkívántató gé-pészettel ellátva, milyen csak Olaszországban találhatik. Ezen gyár is a nagy-czenki uradalom sajátja. Az uradalomhoz tartozó gazdasági táblák eperfákkal vannak körülveve, és a vidéken kesi- nagy, gyermek tenyésztő a selyembogarat, s mint gubót beadja a selyemgyárba, hol a selymet az ott levő gyár készíti el az eladásra. Ezen iparágból a vidék nepe éven át sok pénzt vesz be.

Negyedszer a nagy-czenki uradalom nagy előhaladás-sal tenyészti a selyembirkát, igen szép gyaput kap a gaz-daság birkái után. A nagy czenki uradalomnak jelenleg szor-

galmas és értelmes inspectora Hajnik János, mely embernek nagyszerű működése leirhatatlan. Oly magyar gazda mint Hajnik nem sok létezik a hazában, kinek éberfigyelme, tani-tása s modora oly nagy hatást gyakorolna a mezei gazda-ság előhaladására, mint ezen igaz magyar hazafi! Ő maga tanítja a fiatalokat, maga utasítja minden előforduló dol-gokban, maga tesz s ad lelket minden gazda embernek arra, hogy a gazdaságot tanulja, értes s ismerje, hogy ezáltal a haza jövedő boldogságát megszegíteni képes lehessen. Mind ezeket én mint gazda, és azt is azért írást tisztelt hazafi társaimnak Erdélybe, hogy lássa Erdély szegény hazánk, hogy a nép mily messze áll attól, hogy birtokosaival együtt ne szenvedjen szükségét a Királyhágón kívül; bezeg itt Nagy-Czenken nem tudja a nép mi a szükség, ha egy tárgyban nem képes megszerezni magának az élet fontartá-sára megkívántató kelleket, megszerzi azt más tárgyban más képen s így valamit Nagy-Czenken a nép e boldog-ságát a halhatatlan gróf Széchenyi Istvánnak köszönheti: úgy több más helyeken Magyarországon jobb létét s éle-tét csak is a nagy hazafi működéseinek köszöni.

Gróf Széchenyi István az egész magyar hazát bol-doggá akarta tenni, minden jövedelmező eszközöket föl akart használni arra, hogy a magyar nemzet boldog s gazdag le-hessen; de a sors mostoha keze megakadályozá czélja tü-keletes kivételben, ő megszünt élni. Most már a nagy ha-zafi itt nyugszik Nagy-Czenken a családi kapornában, sirbolt-ját az Angolországból küldött vaskereszt és más több or-szágok koszorú dícső emlék gyanánt ékesítik. E hely a magyar nemzetnek legbecsebb s értékesebb földje, a hová mindenkit leborulva kötelez a haládatosság mind örökkön örökké míg egy magyar a hazában létezik s lenni fog. . . Közlöm tehát hazafi társaimmal e néhány sorokat addig is, míg Nagy-Czenkről s vidékéről gazdasági tekintetben töb-bekről tehetném tudósításomat igaz hazafi társatok Buczy Emil.

Sz.-Keresztur, jun. 1. 1862.

Nyilttér. *)

(Dum singuli pugnant, universi vincuntur. — [Tacit]).

Olyan forma helyzetben vagyok, mint néha gyermek-koromban valék, mikor testvéreim valamelyike minden igaz ok nélkül megezbált, aztán édes anyám hátamögé bujt; soha sem tudtam érdeme szerint rendre utasítani.

Az olvasó közönség, kinek rovására megy e szószá-porítás, vegye ezt melegséggel, ha r. s. ellenében kényszerült e nyilatkozatom összefüggetlen fog lenni.

Hogy rövid, s mégis világos léhessek, recapitulálom kell az r. s. és köztem fennforgó ügyet.

A többek között egy értekezésem jelent meg a „Ko-runak“-ban anyagi helyzetünket illetőleg. . . Eszmét mondték ki benne, ha nem is utat, de hogy korszerűt, azt tanúsítja a „M. Sajtó“, hol Ivánka Imre, Jókai és a „Pesti Napló“ hol Erkövi Londonból szavuk egész hatalmát felhasználják, azt, mit én helyhez kötöttem, más irányban bár, de egy czélra törekvőleg országosan megtestesítien.

Ezen értekezésem ellenében r. s. e lapokban eszmémet parodizálni törekszik, de egyszersmind megtámadja, s gya-nusítja személyemet is.

A személyem elleni támadást ugyan e lapokban, sze-mélyt nem akarva ismerni, eszmém és elveim védelmével visszautasítottam, azon mérséklettel, melyre az olvasó kö-zönség iránti tisztelet kötelez.

Védokaimnak az igazságértékét nagyon is meg kel-lett ütnök; mert ellenőkben intézett iratában r. elle-nem már csak a contemne et vinces könnyű fegyvert hasz-nálja, de nem mulasztja el egyszersmind egy esemény fel-hozásával az olvasó közönség mistificatioja mellett ismét gyaanusítani, s polgári állásomat kétes világba állítani.

Hogy azon általa felhozott, s az által engem földig dorongolva hitt választási esemény okát, ha el nem hallgatja, fölöslegessé lett volna e második, már most csak is személyes védelmem; mert akkor az ok, tisztába állítá vala az okozatot.

Ha r. nak talán fontos okai lehettek azt el-hallgatni, nekem semmi sincs, ezért elmondom röviden azt; a közvélemény aztán ítéljen.

Egy alkalommal a „Korunk“-ban közlésem hazafias érzelmet látam gyaanusítva, sőt pillégre állítva. Megirtam a dolgot történeti hűséggel, nem kimélve a nyomda festék-keli színezést azok ellenében, kik azt megérdemlették.

Nyilvánosan nem czáfol meg soha senki, hanem ké-sőbb megtanultam azt, hogy van még más, külföldről át-ültetett neme is a czáfolatnak, mert: plakatok- és szóbeli agitatioval kisebbitettek azért, hogy az elenyészelt rendszert 12 évig szolgáljam, s gyaanusítottak igaztalanul azzal, hogy én a dohánycsempészet és pálinkafőzés bejelentő spionja vagyok.

A tisztválasztáskor gyaanusító ellenségem néhány esz-köze, korán elfoglalta az id. főkirálybíró körüli tért, s hogy nevem említésekor bangos rosszallásba tört ki, s így az id. főkirálybíró a többséget ki nem vehet, s állomásom felett személy szerinti szavazást rendelt, az mind e lapok, mind a „Korunk“ hasábjain közlött dolog.

Hogy ezen néhány hang rosszallása birt visszavonulásra legyenek tanúm F. J. és F. P. urak, kik a választás ered-ményének bevárására sürgettek, s kiknek kinyilatkoztatám, hogy meggyőződésemmel össze nem fér megoszlott bizalom mellett szolgálni; ezért azonnal kértem az id. fő-királybíró urat, hogy az állomásom felett elrendelt szava-zást vonja vissza, mert az uttal minden hivataltól vissza-vonulni elhatározott szándékom. Ha okmány kell, ott a jegyzőkönyv 2-ik száma.

Ha furfangos ügyvéd lennék, vagy kétes ügyet véde-nék, felhasználhatnám ezutal azt polgári becsületelem mellett, hogy r. volt nevem felkiáltója. Ezt annál inkább, mert erős meggyőződés kellett oda, hogy magát oly kényes vá-lasztási körülmények között nevem felkiáltása által compro-mittálni merészelte. Én ezt nem használom, mint erkölcs;

*) Az e téren megjelenő cikkekért felelősség csak a sajtóható-ság irányában illeti a szerkesztőöket. Szerk.

bizonyítványt, hanem veszem úgy, mint valójában van, s tekintem ezt jobb érzelmei azon győzelmének, mit szenvedélyes természetén vett, mikor előbb volt ember, s aztán politikus.

Imé! elmondám az okot, miért kellett nekem éppen az alkotmányos élet kezdetén hivatalomtól visszavonulnom; itéljen a közvélemény, én nyugton várom azt mint szakember, mint hazafi és polgár.

Ezzel az r... s... és köztemi ügyet magam is bevégzettnek tekintem.

L. J.

KÜLÖNFÉLÉK.

— Az oct. 20-ki diploma folytán Erdélyben történt változások a cs. kir. törvényszékekre is kihatottak. A károlyi-ferencvári ker. törvényszék megszűntével, melyet egész Erdélyre nézve a bányahatóság is illetett, ez ügyekben igen káros sütnet állott be. E bajon ő Felségeek f. é. május 16-ki legmagasb. határozata segített; ő Felsége kereskedelmi miniszterének és az erdélyi k. udv. cancelláriának javaslatára elrendelni méltóztatván, hogy a bányahatóság gyakorlata és a bányakönyvek vezetése Erdélyre nézve a zaltathnai bányakapitányság körébe menjen át. Alland pedig ez a bányakapitány és a magyar, székely, szász és román nemzetiségű bányatulajdonosok közül választandó ülkökből. A bányatörvényszék segédemére és a felek könnyebbégére a bányakapitányi expositurák Székely-Udvahelyen és Abud-bányán egyszersmind mint bányatörvényszéki helyettesítők működendnek. A törvénykezés függelenségének megóvása végett a bányatörvényszéki ügyek a bányakapitányságiaktól elkülönözten társasbírósággal fennálló törvénykezési szabályok szerint tárgyaltnak és további instantia útján a kir. táblához és a kolozsvári királyi kormányzókhoz terjesztettek fel.

— Brassóban az ipar-egylet a brassai ipartermekék számára állandó csarnokot szándékozik nyitni, a hol határozott jutányos árban lesznek a készítmények megszerzethetők. E csarnok kicsiben egész iparkiallítás lesz. Az egylet ezen kívül iparbank felállításával foglalkozik.

— A selyemtermelés Erdélyben kedvező lendületet kezd venni. Francia és olasz társulatok ügynökei járkák be az országot s előlegek fizetése által serkentik a termelést; a mi ennél azonban több, gyakorlati utasítással s magával a kész gyakorlattal mennek előre. Így Gernyeszegen egy francia ügynök Thierry Vilmos az idén 25 májza gubót állít elő, a míg Cs. Gorbón 18 májza készült.

— A „Konst. Korr.“ írja, hogy Velenczében, Olaszország, jun. 1-jén történt egyesítése megünnepelésére többféle tünemény történt. Velenczében öt pantanyut süttöttek el s bengaliai tüzet gyújtottak. Padnában gyagytven tanuló kézművesekkel vegyest, párosan vonult végig az utcákon, s több helyt felszólalások történtek. E tünemények nagy részét elfogták. Trevisó St. Nicolo nevű templomában misét szolgáltattak, este tűzijátékkal ünnepelték a napot. Oberzo, Ceneda és Seravalle dombjain bengaliai tüzek lobogtak; Udinében feliratokkal ellátott háromszíniú zászlocskákat osztogattak. Számtalan ily zászlót találtak Valdognóban is.

— A „N. Nachrichten“-nek írja Pestről: Ha a Pestről szárnyaló híreknek valaki hitelt akarva adni azt vélné, hogy itt a népség nem gondolkozik egyébről, mint azon politikai indítványok bírálatáról, melyek újabb időben oly önkömmel kerülnek világ elébe. Akár a Zsedényi ur által desavouált röpiratra, akár a Debrauz lovagéra, akár a Dresdner journal egy nevezett hivatalos levelezésére, vagy a Kölnische, Schlesische, vagy Süddeutsche Zeitungen tudósítóira gondolunk, mi azon biztosítással szolgálhatunk, hogy mindezen styl-gyakorlatokat alig olvassa valaki, s országunkban nyomtalanul tűnnek el. Bármint innak „jobb hangulatról“, „közeledésről“ szép szavak, melyeknek tetleges alapja nincs. Csak annyi a való, hogy egész Magyarország várja a provisorium megszűnését, az országgyűlés összebívását stb. A mit beszélnek egyes személyiségek értekezleteiről, legyenek bár azok az ország legkitűnőbbjei, az a helyzetet mit sem változtat. A differenciát csak az országgyűlés oldhatja meg; ez az egyetlen út, melyen mindenikfére nézve megnyugtató eredményhez juthatunk.

— A „Mil. Ztg.“ nemességi taxák“ cím alatt egy körrendeletet hoz, melyben iratik, hogy hegységektől, folyóktól, tájaktól csak azok kölcsönözhetik neveket, kik azoknak birtokaiban vannak, vagy ott valamely dicső fegyvertényt követtek el. A rangtaxák pedig következőleg vannak meghatározva: hercegséget kell fizetni 12,600 főt, grófságot 6,300 főt, báróságot 3,150, lovagi rangért 1575, egyszerű nemességért 1050 főt. A predicium a taxa tizedrészebe kerül. Még az is meg van e rendeletben, hogy a ki diplomáját nagyobb luxussal kívánja kiállítani, ezért külön fizessen 20 főt, a szépirónak.

— A királyhágón túl a névmagyarosítások folyvást folynak, s már nemcsak férfiak, de nők is kezdik törvényesen átmagyarosítani neveiket, pedig senki sem erőlteti őket arra.

— Zemplénben e napokban elfogattak Zöldy Lajos, Kosúth Gusztáv és Keresztény Lajos volt alkotmányos megyei tisztviselőket. A hivatalnok, kivel az összehörrenés S. A. Ujhegyen történt, Krasznapszki megyei jegyző.

— Trevisóban egy rendőrhivatalnok kutatás alkalmával forradalmi fegyvertárt fedezett fel és foglalt le, a szokások készletekkel együtt, — mire hazamenő, egy isme-
szen lövése által halálosan megsebesítettet.

— Az öngyilkossági mánia, mely napjainkban mintvalami ragadó nyavalya grassál s nagyon valószínűleg az erkölcsi süllyedésben találja magyarázható indokát, ismét egy sajnós áldozatot kívánt. Maj. 29-én B. Paulina assz. egy épp oly fiatal mint bájos özvegy, ki nem rég Kolozsvárról Pestre tette át lakását, szállásáról nyom nélkül eltűnt. A gondos kutatás egészen a tegnapi napig hasztalannak bizonyult. Tegnapi azonban Tényén alatt egy nő hullát vetettek ki a habok a parti homokra, s e hullában az érdekelt csakhamar felismerték a szerencsétlen fiatal asszonyt, a ki még csak életkora 24-ik évében volt és valószínűleg családi viszonyai által vitetett e kétségbeesett lépésre. Így ír a „Sürgöny“ a fennebbi szomorú eseményről. Utóbbi tudósításokban írják

a lapok, hogy a midőn a szerencsétlen nő éjjel a lánczihidon ment át, utána menve egy uri ember czimnélküli levelet talált, melyben a nő írja, hogy öngyilkos lesz. A nő lakásán más levelet is kaptak, melyben arczképét küldi egy kolozsvári fiatal emberhez. E levélben írja, hogy boldogságot sehol sem találván, azt a halálban keresi fel.

— Szegeden dr. Krauz Vilmos kísérleteket tesz a tífódvész gyógyításának egy új módjával. Ez gépecske által eszközöltetik, melylyel a folyó állapotban levő szerek porrá zúzatnak, hogy azok a folyadék porfellegé változtassák át. A beteg a készítmény előtt álva s közönségesen lélekzelve, a gyógyszerzt közvetlen, tífudejé szívja. Ezen készítményt fel-találója Sales Girons párisi orvos „pulverisateur des medicaments liquides“-nek nevezte el. A párisi tudós társaság kimondotta, hogy a találmányból, mely az ésszerű gyógyításnak tökéletesen megfelel, sokat, nagyon sokat remél a tífó-betegségek gyógyításában. A bécsi orvosi kar néhány hét előtt szintén elismerőleg és biztatólag nyilatkozott ez új gyógymód felől, és már is számos szép eredmény koszorúzza a fiatal orvos, dr. Fieber fáradozását, ki annak használatát Bécsben — a tífódvész székvárosában — megkezdte. Obajjuk, hogy minél több siker koronázza említett hazánkfia e fáradozását is!

— Tirol több vidékén maj. 26- és 27-dikén földingás volt. Így Botzenben is. A lakók házaikból rümüle kimennek. Lényegesebb károk azonban nem történtek.

— Halálos ítélet. Pest, Pilis és Solt t. e. m. 1862. év május 31-kén Pesten tartott fenyítő tszvéke előtt mint vádlottak álltak: Káldy Hajagos József 40 éves, r. k. nőtlen szolgálat nélküli juhász, — Káldy Hajagos István 23 éves, r. k. nőtlen, iszáki születés juhász-bojtár, — Kis Pál 40 éves r. k. özvegy, iszáki napaszmás. 1861-ik évi november 19-kén a jakabszállási tanyán Labancz Ferencz, neje, leánya, Teresia 13—14 éves, Rozália 10—11 éves, és fia Gáspár, 9 éves, meggyilkolva találattak. A tanyáról hiányzott egy szekér, 2 tinó, 2 sertés, pénz, ruha és ágyneműek, mit a vádlottak elhalován, egy két puskaröppényi távolságra elhajtottak, mire az elsőrendű alperes visszajött, s a megkö-tözve volt bási népet felszabadítva találta, sőt állítása szerint Labancz Ferencz által meg is támadtatván, ez előli me-nekvés közben botját ott hagyta. A rablás alkalmával egyik gyermekét őt nevé szőlőtta, minek folytán alperesben azon borzasztó gondolat támadt, hogy a rablási büntény minden nyomait megsemmisítse s a fel nem fedezhetés tekintetéből Labancz Ferencz egész házánépe legyilkoltassék. Felszólítván társait, hogy válasszanak: vajjon ők akarnak-e meghalni, vagy pedig a megrablott házép haljon meg, azok visszamenek, közös erővel betörték, először a gazdát, aztán feleségét és a gyermekeket gyilkolván meg, Kis Pál őrt áll, nem vett részt a gyilkolásnál. A véres tett után elrabolt tárgyakkal Iszákra mentek, hol azokat egy orgazdnak, fej-es Kovács Mártonnak átadák. Vádlottak rablási és szándékos gyilkossági büntényben büntödnék jelentetvén ki, mint megromlott s javulásra semmi reményt nem nyujtók, mel-tán megérdemlett büntetésök elvétele s másoknak elrettentő példaadás tekintetéből az 1. 15-ik és 1723. II. t. czikk értelmében hóber pallósa általi halálra ítélteték, úgyzinte a kár megtérítésében elmarasztattak. Fejes Kovács Márton mint orgazda, 3 évi rabságra ítéltetett. A tiszti ügyész ex offio föllebbezte az ítéletet, mely a kir. ítélt táblához fog fölterjesztetni. A vádlottak egyike nem akart föllebbezni.

POLITIKAI HIREK.

Franciaország. Páris, június 2. A „Vatland“ levelezője Napoleon esaszár magatartásának a szent székre nézve kedvezőbb fordulatát ismét csak személyvesztésnek tartja. Azt írja, hogy az újrendelet, melyhez a piemonti íróknak magukat tartaniok kell, következő: dicsérmők kell a kormány erélyét a cselekvési párt ellenében; az ausztriai hadsereg leszállítást úgy tünetsen fel, hogy Austria bizalmat helyez az olasz kormány szilárdságában; állítani, hogy Porosz- és Oroszország, e szilárdságra való tekintettel, nem vonakodnak többé elismerni az olasz királyságot. Minden jel odamutat, hogy Olaszországban ismét valami csapás készül, melynél a Turinban nyilvánosan megtagadt, alattomban pedig segélyezett cselekvési párt lépne előtérbe, Franciaország pedig a Pilatus szerepét játszaná.

Páris, jun. 3. Már néhány héltől szó volt róla, hogy Sándor czár, az orosz birodalom ezer éves fennállásának emlékünnepé alkalmával oly alkotmányt szándékozik adni a leageyeleknek, mely azok minden méltányos kívánságának megfelelné. Konstantin nagyherceg kineveztetését itt e fontos változások előhírnökének tekintik s mindenki meg van győződve, hogy egy orosz-francia szövetség készülöben van. A szövetség harmadik tagja mindenesetre Poroszország lesz. Természetes dolog, hogy az itteni lengyel emigratio fejei nincsenek megelégedve e combinatiokkal, és akormány agdóik, hogy a lengyel emigratio jelenleg Anglia befolyása alatt áll, mely ugyancsak szítja a forradalom tüzet, hogy a fennebb érintett hármass szövetség létre jöttét megakadályozza.

Olaszország. Turin, jun. 1. Garibaldi ma érkezett ide. Reggel 9 órakor katonai zene hirdette roppant nép tömegnek a táborok megérkezését. Este a város fenyenes ki volt világítva s a színházban diszeloadás. Garibaldi valamint Comban és Vareseben megmutatta, hogy nem akarja magát a mazzinisták által a kormány ellen felhasználtnai, s mindenütt békét, összetartást és mérsékletet ajánlott: úgy itt is a tömeghez, mely őt ily kiáltásokkal övönlötte körül: „Mi Rómát és Velenczét követeljük“, ekép szölt: „Igen! mi Rómába és Velenczébe megyünk, a király legelső felszólítására. Egyelőre arra szöltik fel titeket, hogy a király körül csoportosuljatok.“

A lombardiai legújabb események folyvást a legsaját-szerűbb és ellenmordó magyarázatok tárgyát képezik. Így például írják, hogy Garibaldi már rég óta foglalkozik egy velenczeli expeditió tervével, hogy e czérra pénz és fegyver állottak rendelkezésére. Garibaldi tervei azonban kizárólag csak Velencze ellen voltak intézve, hová szárazon és vizen egyszerre szándékozott betörni. A tirol expeditió kizáróla-

gosan a mazzinisták számítása volt, kik a német szövetség területének megsértése által akarták a kormánynak a leg-nagyobb zavart készíteni, s illetőleg azt minden tekintélytől megfosztani. Ebből magyarázhatók Garibaldi következtelen nyilatkozatai, ki saját vállalatát veszélyeztetni nem akarja; a tirol vállalatot az abban annál határozottabban rosálja, minél inkább óhajt jelenleg jó lábón állani a német szövetséggel. A kormány maga tüstént és határozottan fellépett ezen vállalat ellen.

Turin, jun. 5. A követek házának tegnapielőtti ülésében Garibaldinak egy levele olvastatott fel, melyben ki-nyilatkoztatja, hogy ő Ricasoli felszólítása folytán hagyta el Caprerat. Az új miniszterium megerősítette a lelépettnek azon intézkedését, hogy ő lövészegyleteket alakítson. Neki két zászlóalj karabélyost kellett volna alakítani Gennában. A fiatalaság tödult, hogy magát besoroztassa. E terv meghi-usulván, ez ifjak közül néhány százan, kiknek pénzük hi-ányzott arra, hogy hazájukba visszatérhessenek, Lombardiá-ban jöttek össze, hogy magukat a fegyverben gyakorolják. A kormány csalódásban élt az egyet czéljait illetőleg. El-fogatások történtek és a miniszterialis lapok azon hirt ter-jeszték, hogy Tirolba betörés szándékoltott: ez hamis ál-títás. A nemzet fölfegyverkezését tökéletesíteni, s Olaszor-szágnak Sveicz és Poroszország példájára katonai szerveze-tet kell adni. Ekkor a nép és korona egyiránt meg lesznek mentve minden illegitim befolyástól.

Garibaldi a „Dritto“-ban is közölt egy nyilatkozatot, melyben kijelenti, hogy minden toborzás, mely talán folya-matban van vagy ezután kísérletnek meg, akarata és bele-egyezése ellen történik.

A különféle magyarázatok azonban még sem szűnnek meg. Így egy parisi jun. 4-ről szóló tudósításban az áll, hogy a Garibaldi levelében foglalt állítások teljesen igazak ugyan, de a hadjárat terve rég óta tápláltatott Garibaldi által, még pedig nem Tirol, hanem Törökország ellen in-tézve. Garibaldi lemondván róla, a mazzinista párt karolta fel azt, hasznára fordítván a már tett előkészületeket.

Újabb tudósítások szerint ismét gyanus mozgalmakat vettek észre a mantuai határszéleken, melyek osztrák terü-let ellen intézett mazzinista törekvésekre mutatnak. A turini kormány oly adatoknak jutott birtokába, melyek a legébe-rebb vigyázatot teszik köteleességévé; mihezkepest az illető hely-eljáróságokat kellő utasításokkal ellátta, a mincio-vonal azon pontjaira, hol eddig elegendő őrség nem volt, újabb csapatokat szállított, s egy hivatalos körjegyzékben tudatta az európai hatalmakkal azon rendszabályokat, me-lyeket a cselekvés pártjának szándokai elnyomása végett tett. Ausztriából érkezett sürgöny szerint, a bécsi kormány elhatározta, az Olaszországban állomásozó magyar ezrede-ket a császárság belsejébe szállítani, s azokat cseh ezredek-kel helyettesíteni Olaszországban.

Róma, jun. 1. A conciliumra egybegyűlt püspökök egy feliratban fognak nyilatkozni a pápa világi hatalma mellett. E felirat szerkesztése Viseman angol bíbornok és egy francia püspökre van bízva. Ha Lavalette komoly alku-dozásokba bocsátkozik a szent székek, tapasztalni fogja, hogy ez most méginkább ragaszkodik, mint valaha a non possumus elvéhez. A püspökök egyhangulag azt tanácsolják a pápának, hogy Rómát bármilyen történjék elne hagyja. Ez, Autouellinek is a nézete. Goyon visszahivatása élenken fel-idézte azon kérdést, hogy netalán bekövetkezendő fontos események esetére mit tegyen a pápa. Volt idő, midőn erő-sen el volt határozva, Velenczét választani lakhelyett. De azon haladás, melyet Ausztria az alkotmányosság terén tesz, s mely a trónjaiktól megfosztott fejedelmek ügyének a leg-erősebb düföt adja, lehetetlenné teszi ezt, és igen jól tud-ják itt, hogy Ausztria nem igen szivesen adna szállást a pápának száműzetésében. Beszélnek Bajorországról, hova a nápolyi udvar is, melynek reményei naponkint egy lépést tesznek a hiúsulás felé, vonulni fog. Mindezek fölött azon-ban a jövő határozand s jelenleg csak annyi bizonyos, hogy a francia sereg Rómában egy pár ezer fővel alább szállít-tatik.

Nápolyban egy titkos társulatot fedeztek fel, mely egy kölcsön-ügylet szervezésével foglalkozott bourbonista czélo-
ra. 500 darab 100 frankos kötelezvényből 300 darab már el volt kelve. A kormány a főügynököt elfogatta, a pénzt és levelezést lefoglalta.

Garibaldi e hó 4-én Turinból elutazott Belgirateba.

Németország. Berlin, jun. 4. A követek házában ma vette kezdetét a válaszfelirat feletti vitaközlés. Heydt miniszter a kormány nevében terjedelmes nyilatkozatot olvas föl, mely a bizottmányi javaslatot bírálván tiltakozik az ellen, mintha a választási rendeletben a parlamentet és királyt a pártvitába elegyítette volna s kijelenti, hogy csak arról volt szó, hogy a hivatalnokok a választástól távol tartassanak; a hivatalnokok szabad választási joga nem lön korlátozva; a ház itéli meg, a bizottmány kifejezése alkal-mas-e. A kormány rendületlenül és szilárdan folytatja a mű-ködést békitő szellemben, a téves pártérméket tisztázza és az egésznek érdekét a pártoké fölé emeli. Az átalános vitát folytatták. — A porosz fővárosból jelentették Bécsbe, hogy ha a kurhesseni ügynek egyhamar vége nem vettetik, a po-roosz kormány kénytelen lesz a tetleges föllépést megkezdni. Legmagasabb körökben igen ingerültek a kasseli határoza-sok halogatása miatt, Poroszország kielégítését illetőleg. Vilmos királyt a miniszterek megválasztása személyen ér-dekli s nem lehet a választó fejedelmi kormánytanak taná-csolni, hogy ő felsége türelmét továbbra is próbára tegye.

Oroszország. Varsó, jun. 3. A közönséget csak nem kizárólag Konstantin nagyherceg kormányzósága fog-lalkodtatja. Már tegnap várták, hogy a kinevezés közöltetni fog a hivatalos lapban; a mi ugyan nem történt meg, de nem is gyakorolt volna semmi különös újdonsági hatást, mintán itt e tárgy körül már a legapróbb részleteket is is-merik. Senki sem kételkedik, hogy a nagyherceg alkot-mányt hoz magával, mely habár csak később is, egy nem-zeti hadsereg szervezését teendi lehetőségessé. Lengyelországot illetőleg a hadikormányzás megsejtnék. Az ország négy katonai kerületre osztatik, melyek mindegyikének élén egy

tábornok áll, kinek azonban a polgári ügyekben semmi szin alatt sem szabad avatkozni. A katonaság közbelépése csak a polgári batóság megkeresése folytán történhetik meg.

A város hangulata ennél fogva nyugodt és kedvező: úgy látszik, megunták az örökös harcokat, és ha az ígért reformok valóban életbelépnek, könnyen lehet, hogy a nemzet és kormány között még bizalom is jö létre.

Ujabbak. Berlin, jun. 7. A követekházában tegnap 12 órai vita folyt a válaszfelirat felett. Sybelnek Kurhessent illető módosítványára a kormánybiztos kijelentette, hogy az ügy függőben lévén, az azt tárgyzó iratok nem közölhetők; a kormány szünet nélkül abban fáradozik, hogy a megsértett jogot alkotmányos uton, alkotmányos eszközökkel helyre állítsa és nem fog nyugodni, míg czélt nem ér.

A német kérdést illetően a kormánybiztos röviden ezt mondotta: a kormány a német reform kérdésben szilárdul azon czélt követi, hogy egyesítse Németorszá-

nak azon erőit, melyek a politikai súlypontnak kifelé érvényesítésére hatályosok. Sybel módosítványa 253 szavattal 55 ellen s az eképp módosított biztómányi javaslat 219-el 101 ellen elfogadtatott.

— A király ma fogadta a válaszfelirati küldöttséget. Felelete így hangzik: „A hűség és ragaszkodás most kifejezett biztosításait örömmel fogadom. Midőn ismételve kimondom, hogy én változatlanul állok az eskümmel kötelezett alkotmány, valamint 1858 novemberi programom terén, és hogy én e tekintetben miniszterekkel teljes egyetértésben vagyok: ehez azon szilárd várakozást kötöm, hogy önök nyilvánított érzelmeit tettel igazolva látandom; s miután önök 1858-ki programomnak egy tételét kiemelték, véssék önök elméibe annak minden sorát, akkor helyesen fogják ismerni érzületemet.

— Frankfurt, jun. 7. Itt jól értesült körökben következő, az alkotmány pártján igen kedvező Kurhesseni miniszter névsor kering: Loszberg külügy-, Kersting

igazság-, Zuschlag pénzügy-, Wegand belügy-, Baumbach hadügy miniszterek.

— Brüssel, jun. 6. Az „Independance“ jelenti: Lavalette Antonelli bábóknak a közelebb jövő tavaszt fogja véghatáridőül kijelteni a romai megszállásra nézve. Franciaország többé semmi javaslatokat nem fog tenni, hanem csupán a Romából jövőket szolgáltatja át Turinba.

— Bécs, jun. 7. Gr. Nádasdi udvari kancellár ma fogadta az erdélyi szász küldöttséget.

Távíratí tudósítás a bécsi börzéről

Junius 11-kén: Nemzeti kölcsön 82.95. 5 % Metalliques 71.5. Bank-részvény 845.—. Hitel-részvény 221.80. Váltó Londonra 126.10. Ezüst 124.—. Arany 6.3.

Junius 7-kén: Urbéri kárpótlási kötvény: Magyar országi 73.40. Erdélyi 71.25.

T. és felelős szerkesztő DOZSA DÁNIEL.

H I R D E T É S E K.

(616) Folyó évi pünkösöd másod napján este a sétaterútczában egy nagy fekete fél csipke nyakkendő elveszett; Kértek megtalálóját, hogy a Stein János könyvkereskedésébe szíveskedjék beadni.

(615) **Nevelőnői ajánlkozás.** Egy alkalmas nevelő, ki a francia nyelv tanításában és a zongora játszásban alapos oktatást ad, kíván egy alkalmas állomást nyerni. Közelebbi értesítést nyerhetni **A. B.** czim alatt Szamosujvártt.

(614) **Pénz-ajánlat.** Magános és üzlet-emberek, rendkívül jutányos feltételek mellett, vehetnek fel **kölcsönt** bár mennyit, azonban kevesebbet nem 1500 forintnál osztrák értékben: földbirtokra, váltóra, értékpapírra, s más személyes vagy realis biztosítékokra. A kölcsönözni szándékozik, német, francia, vagy angol nyelven írott, bérmentesített levelekben értekezhetnek ezen czim alatt: **E. & R. 83. Grange Road, London S. E.**

(610) **Az első magyar általános biztosító társaság**
kolozsvári főügynöksége
biztosít
jégekárak ellen

a lehető jutányos díjak, gyors és legméltányosabb kártérítések mellett, s elvállal biztositásokat **tűzkárak ellen** (ha villám által okozottak is) épületekre, gazdasági és ipar készletekre, butorokra, állatokra, valamint **életbiztositásokat** is, u. m. a biztositott halála után fizetendő tőkék, elhalasztott életjáradékok (nyugdíjak) és közvetlen járadékok biztositását. — Bevallásokat elfogadnak:

A főügynökségi iroda, van az óvári piac-szeglet 232. sz. a. az emeleten.

VIDÉKI ÜGYNÖKÖK: Alfaluban: Gál Elek; Algyógyon: Dané Mózes; Bággyonban: Pál Ferencz; Bánfi-Humyadon: Híry János; Baróthon: Császár József; Besztercén: Tannenhaus Izrael; Blenke-Polyánban: Rácz Albert; Bolyán: László Ede; Bülbön: Sebestyén Károly; Csapón: Finna István; Cs.-Keresztúron: Torma Károly; Cs.-Szeredán: Erős Elek; Décsen: Roth Pál; D.-Szentmártonban: Szőnyi Ferencz; Dombón: Barabás Imre; Égerben: Köblös Miklós; Egerbényen: Barabás József; Enyeden: Bisztricsányi Sándor, Czirner J. József; Elődén: Karácson Mózes; Fejérvárrt: Matherny Emil; Felvinczen: Kovács Károly; Erdőn: Finta Samu; F.-Szentpéteren: Allenberg László; Gyulában: Soos Ferencz; Hévízen: Péterfi Sándor; Hódalmon: Majthényi Ferencz; Homorod-Almáson: Máté Sándor; Jánosfalván: Darkó Sándor; Járabán: Siménfalvi Sándor; Kapnik-Bányán: Csiki Lepniczky Ferencz; Karácsonfalván: Nagy Sándor; Kézdi-Vásárhelyt: Haakó László; Keesed-Szilváson: Csiki László; Kis-Enyeden: Papp Miklós; Kolozson: Farkas Lajos; Kővenden: Tanka Sámuel; M.-Láposon: Breuer Pál; M.-Régenben: Viski Ferencz; Maros-Ludason: Marton Károly; Marosujvártt: Sebestyén Áron; M.-Vásárhelyt: Jenei Albert; Mocson: Rohonczy Zsigmond; N.-Hodán: Moricz Sándor; N.-Olyvosen: Décsi Sándor; N.-Sujón: Veres Márton; Naszodon: Mendelsohn testvérek; Oláhláposbányán: Hanschild György; Orlándon: Sándor Ferencz; Pókafalván: Márk József; Remetén: Fülöp István; Retlegen: Köblös István; Rogozon: Molnár Sándor; Sárvárrt: Varga Ferencz; Siménfalván: Simén János; Sz. Nádason: Pogány Lajos; Szamosujvártt: Dájbukát János; Széken: Nagy Károly; Szerdahelyt: Medgyesi János; Teleken: Magyarosi Ferencz; Tekén: Varga Sámuel; Tordán: Osztián testvérek; Toroczkon: Koronka Antal; Tövisen: Lukács József; Új-Székeliben: Kovács Imre; Új-Tordán: Balogh János; Zsibokon: Mike Lajos; Választon: Fülöp István; Vargyason: Józsa András.

Kővári László, főügynök.

STEIN JÁNOS

könyvkereskedésben Kolozsvárrt, **Wittich Józsefnél** Maros-Vásárhelyt, **Dobray Nándornál** S.-Udvarhelyt, **Barthos Domokosnál** S.-Szentgyörgyön kapható:

Törvénytudományi műszótár

Közrebocsátja a m. tud. társ. II-ik kiadás. Ára 2 frt.

Erdélyi történelmi adatok

IV-dik KÖTET
(Uj folyam: I-só kötet)

Kiadja az Erdélyi Muzeumegylet. Szerkeszti **SZABÓ KÁROLY.**

Tartalom: **I.** Haller Gábor naplója. 1630—1644. **II.** Bánfi György naplója. 1644. **III.** Kálnoki István naplója. 1645. **IV.** Segesvári Bálint kronikája. 1606—1654. **V.** Enyedi István II. Rákóczi György veszedelméről. 1657—1660. **VI.** Eredeti törvényezikkek. 1582—1584. 1587. **VII.** Székely adatok. 1606. **VIII.** Eredeti okiratok. 1637—1642. **IX.** Meléklet: Haller Gábor titkos írásmódjának kulcsa és saját aláírásának hasonmása.

Ára 2 forint o. é.

Nyomatott az ev. ref. főtanoda betűivel. (Bel-farkasutca 74 sz.)

Új teljes német és magyar szótár,

tekintettel az egyes szók helyes kiejtésére, rokonságra, valamint azoknak hajlítása, füzete s különböző értelemeinek körülírás által meghatározott szabatos előadására, különös figyelemmel lévén a természettudományokban, az új törvényhozásban, a kereskedelem stb. szokásos szak- és műszavakra.

Írta **Dr. Ballagi Mór** tanár.

Német-Magyar rész. II-ik, egészen újból átdolgozott kiadás. Ára 4 frt.

A magyar-német részszel együtt 7 frt 60 kr.

Görög régiségtan

(archeologia)

A tanuló ifjúság számára írta **Garda József.** Ára 50 kr.

SIBENBÜRGENS

geographisch-, topographisch-, statistisch-, hydrographisch- und orographisches

A váltórendtartás

a cs. kir. váltótörvény értelmében.

Népszerű magyarázat, számos gyakorlati példákkal és mintákkal, s a törvény szövegével bővítve.

Mindeneműek felvilágosítására szerkesztette **Fináli Henrik Lajos**, gymn. tan. és a kolozsvári szab. keresk. társaság vasárnapi iskolájában rendes tanító. ára 70 k.

Zord idő.

Történeti regény, írta **Kemény Zsigmond.** 3 kötet. 4 frt.

MONTI CRISTO

Regény **Dumas Sándor**-tól. Francziából fordította **Sio.** IV.—V. füzet. 60 kr.

NÖVENDÉK IFJUSÁG IMAKÖNYVE.

Hitben megerősödött protestáns fiak és leányok számára írta **Medgyes Lajos.**

Ára: nyomtató velin papíron, bőrbé kötve, tokkal, 1 frt.

Díszkiadás, író-velin, bőrbé kötve arany metszéssel, tokkal 1 frt 50 kr.

UTI RAJZOK.

Írta **ZOMBORI GEDŐ.**

I-só kötet: Magyarország, Austria, Morva és Csehország, Németország, Holland, Belga-föld, Angolország.

II-ik kötet: Franciaország, Schweitz, Savoya és schweitz határhegyek, Olaszország, Krajna, Karantán és Steierország.

A két kötet ára 2 frt.

Vázlatok egy év történetéből

(1860 oct. 20-kától 1861 octoberig).

Keckeméty Aurél tól. Ára 2 frt.

Veress F. látogatásijegy alakú fényképei

Darabja 50 kr.

Bodola Sámuel ev. ref. püspök, **Bognár** Vilma sz. m., **Brassai** Sámuel, **Berde** Áron tanár, **Balázs** Sándor, **Deák** Farkas, **Dózsa** Dániel szerkesztő, **Fekete** János román esperes, **Finály** Henrik Lajos, **Follinus** János, és neje. **Fekete** Mihály szerkesztő, **Gyulai** Pál tanár, **Haynald** Lajos rom. kath. püsp. **Halmágyi** Sándor, **Haray** Victor, **Hory** Farkas, **Huber** Ida és Károly, **Helmreich** Jakab, **Jakab** Elek, **Komáromy** Lajos sz. m., **Kriza** János unit. püspök, **Gr. Mikó** Imre ő exc., **Nagy** Ferencz, **Nagy** János, **Báró Orbán** Balázs, **Ocsvai** Ferencz jogtanár, **Ormai** Ferencz, **Paulay** Ede, **Pauly** Richard, **Réthy** Lajos, **Ruzitska** György, **Salamon** József tanár, **Stéger** Ferencz, **Szász** Gerő, **Szász** Domokos, **Szerdahelyi** Kálmán, **Szigligeti** Anna, **Szigligeti** Jolán, **Szöllősy** Róza, **Szentgyörgyi** Imre, **Türr** István.